

	Tekst na koji se odnosi komentar CT	Komentar Crnogorskog Telekoma	Odgovor Agencije
1.	Shodno Preporuci iz 2003. godine, na maloprodajnom nivou u fiksnim elektronskim komunikacionim mrežama postoje četiri tržišta vezana za javno dostupnu telefonsku uslugu	Javno dostupna telefonska usluga koja se pruža na fiksnoj lokaciji nije predmet ove analize.	Prihvata se primjedba Crnogorskog Telekoma, u pitanju je tehnička greška
2.	Pri tome jedino su mreže bazirane na različitim vrstama kablova sposobne da omogućе pružanje usluge iznajmljenih linija većih kapaciteta za veći broj korisnika. Bežične mreže ne mogu odgovoriti ovim zahtjevima zbog relativno skromnih kapaciteta i ograničenosti radio-frekvencijskog spektra.	<p>Ovaj zaključak se ne može prihvatiti budući da je krajnje relativan. Naime, konstatuje se samo da se bežičnim putem ne mogu prenositi veći kapaciteti, a da se pritom uopšte ne navodi koji su to maksimalni kapaciteti koji se ovim putem mogu prenijeti uzimajući u obzir ograničenost frekventnog spektra, kao i maksimalna rastojanja u Crnoj Gori. Smatramo da bi ova analiza jasno pokazala da je u Crnoj Gori moguće bežičnim putem ponuditi sve vrste iznajmljenih linija koje tržište zahtjeva kako trenutno, tako i u bliskoj budućnosti</p> <p>Ovo narocito ako se uzme u obzir da je kapacitet pogodan (dat u sljedećem pasusu)</p>	<p>Prenosni sistemi koji kao medijum prenosa koriste kablove sa optičkim vlaknima kako po broju tako i po kapacitetu dominiraju na globalnom nivou. Njihovi kapaciteti već sada u komercijalnoj upotrebi dostižu vrijednosti reda Tb/s. Radio relejni linkovi su ograničenih kapaciteta koji su neporedivo manji od navedenog. Ako se u obzir uzmu i ograničenja radio frekvencijskog spektra i poređenje mogućnosti ove dvije vrste prenosnih sistema Agencija nije iznijela ništa novo, jer prenosni sistemi sa optičkim kablovima su jedini koji uspješno zadovoljavaju rastuće potrebe korisnika i operatora za konstantnim povećanjem kapaciteta.</p> <p>Sve je više krajnjih korisnika koji zahtjevaju i koriste servise prenosa podataka i servise sa video sadržajima. Da bi udovoljili zahtjevima korisnika operatori su prinuđeni da, pored ostalog često „proširuju“ i svoje</p>

			<p>sisteme prenosa. Uobičajena je pojava da operatori za povezivanje na Internet koriste kapacitete veće od 1Gb/s. Zbog rastućih potreba za kapacitetima operatori, čiji su prenosni kapaciteti bazirani na radio linkovima, ako na vrijeme ne izvrše migraciju dijela potrebnih kapaciteta na prenosne sisteme sa optičkim vlaknima, bi se mogli uskoro naći u velikim problemima. Kako izgradnje sistema prenosa sa optičkim kablovima iziskuje znatna novčana ulaganja i ne može se realizovati u kratkom vremenskom roku takvi operatori će biti prinuđeni da iznajmljuju kapacitete prenosnih sistema kod operatora koji takvu infrastrukturu posjeduju.</p> <p>Stavom koji je iznijet u analizi, a na koji je Crnogorski Telekom dao komentar, jednostavno je iznijet pregled mogućnosti prenosnih sistema različitih tehnologija. Operatori koji posjeduju mreže sa optičkim kablovima su u velikoj prednosti u odnosu na ostale i navođenje takve činjenice ni na koji način ih ne može diskriminisati na ovom tržištu. Naprotiv samo drugi operatori mogu biti diskriminisani od njihove strane, a to Agencija želi da spriječi.</p>
3.	Recital (7) Preporuke jasno ukazuje da je polazna tačka u postupku definisanja relevantnog veleprodajnog tržišta određivanje	U Preporuci stoji "The starting point for the identification of markets in this Recommendation is the definition of retail	Nejasna primjedba

	<p>karakteristika i definisanje odgovarajuæeg maloprodajnog trţišta u periodu koji se analizira, procjenom stepena supstitucije na strani traţnje i stepena supstitucije na strani ponude.</p>	<p>markets from a forward-looking perspective, taking into account demand-side and supply-side substitutability” pri cemu se naglasava forward-looking perspektiva pri definisanju maloprodajnog trzista.</p>	
4.	<p>EKIP razlikuje sljedeæe funkcionalne karakteristike iznajmljene linije:</p> <ul style="list-style-type: none"> - omogućava zahtijevani stepen raspoloţivosti kapaciteta. 	<p>Definisan RIO ili posebnim Ugovorom</p>	<p>Nejasna primjedba.</p>
5.	<p>Evropska komisija smatra da su terminalni segmenti iznajmljenih linija i trunk segmenti iznajmljenih linija osnovne usluge, odnosno proizvodi veleprodajnog trţišta iznajmljenih linija. EKIP smatra da su zakljuèni segmenti iznajmljenih linija i trunk segmenti iznajmljenih linija komplementarni proizvodi, a ne supstituti, jer se iznajmljene linije pruţaju „s kraja na kraj“.</p> <p>Veæina iznajmljenjih linija na nivou veleprodaje u Crnoj Gori je</p>	<p>Ovo je validno samo za maloprodajni segment. U veleprodaji terminalni i trunk segmenti u najveæem broju sluèajeva nisu komplementarni proizvodi.</p>	<p>Nije jasno u kojim sluèajevima u veleprodaji terminalni i trunk segmenti nijesu komplementarni, tj. Crnogorski Telekom nije naveo sluèajeve u kojima nijesu komplementarni, kad je odreðena precizna granica izmeðu njih.</p>

	<p>obezbijeđena po principu „od kraja do kraja“. Međutim, ovim se ne dovodi u pitanje postojeca funkcionalna komplementarnost tržišta -tržišta trunk segmenata iznajmljenih linija i zakljuèenih segmenata iznajmljenih linija.</p>		
6.	<p>Prisutne su veoma snažne barijere uvođenju konkurencije u segmentu lokalne pristupne infrastrukture, koje su uslovljene znaèajnim nepovratnim troškovima i prednostima ekonomije obima i ekonomije širine. U takvoj situaciji, konkurencija u pogledu infrastrukture vjerovatno neæe, u narednom periodu, dostiæi neki znaèajniji stepen razvoja na tržištu terminalnih segmenata iznajmljenih linija.</p>	<p>Iako zbog ostalih argumenata navedenih u analizi, podržavamo stav Agencije da su tržište trunk i terminalnih segmenata dva odvojena tržišta, ne slažemo se sa ovom konstatacijom Agencije, buduæi da operatori koji ne raspolažu svojom lokalnom pristupom infrastrukturom mogu po veoma niskim cijenama koje je odredila Agencija, a koje ne pokrivaju ni osnovne troškove CT-a, zakupiti djelove kablovske infrastrukture Crnogorskog Telekom, tako da bez znaèajnih ulaganja mogu realizovati terminalni segment iznajmljene linije u svojoj režiji.</p>	<p>Iz dostavljene primjedbe Crnogorskog Telekoma ne vidi se da se ista odnosi na ovaj tekst.</p>
7.	<p>U prouèavanju veleprodajnog tržišta trunk segmenata iznajmljenih linija, važno je istaæi da na tražnju za trunk segmentima na nivou veleprodaje</p>	<p>Telekomunikacionim servisima na maloprodajnom nivou, a ne za iznajmljenim linijama na maloprodajnom nivou, buduæi da ovaj tip tražnje do sada</p>	<p>Primjedba CT se djelimično prihvata, na naèin da se iza ovog dijela dodaju rijeçi “i drugim telekomunikacionim uslugama”</p>

	utièe tražnja za iznajmljenim linijama na maloprodajnom nivou i da potièe iz korišæenja iznajmljenih linija od strane operatora za sopstvene potrebe.	nismo imali u praksi.	
8.	EKIP zakljuèuje da je relevantno tržište u geografskoj dimenziji za uslugu trunk segmenta iznajmljene linije -veleprodajni nivo u opsegu nacionalno, odnosno relevantno tržište u geografskoj dimenziji èini cijela teritorija Crne Gore.	Dodati: pri èemu po definiciji iznajmljene linije (pružanje usluge prenosnog kapaciteta između dvije terminalne taèke mreže) obje terminalne taèke voda pripadaju teritoriji Crne Gore	Ovo se ne može prihvatiti, jer trunk segmentima iznajmljenih linija pripadaju svi iznajmljeni kapaciteti kod kojih se terminalni segmenti ne nalaze u istoj opštini. Radi pojašnjenja, Agencija vrši dopunu taèke 2.6. tako da ona glasi: 2.6. Tržište trunk segmenata iznajmljenih linija na veleprodajnom nivou Na osnovu navedenog EKIP je utvrdio da veleprodajnom tržištu trunk segmenata iznajmljenih linija pripadaju javno ponuđene elektronske komunikacionih usluga: - trunk segmenti iznajmljenih linija bez obzira na kapacitet, pri èemu se terminalne taèke nalaze na teritoriji razlièitih opština ili teritoriji razlièitih država, - Ethernet linije bez obzira na kapacitet, pri èemu se terminalne taèke nalaze na teritoriji razlièitih opština ili teritoriji razlièitih država.
9.	3. Test tri kriterijuma	U preporuci jasno stoji da “The main indicators to be considered when assessing the first and second criteria are	Nije taèno da je Agencija donijela zaključak o ispunjenosti drugog kriterijuma samo na osnovu podataka o tržišnom uèešću. Naime, Agencija se pored pitanja tržišnog

		<p>similar to those examined as part of a forward-looking market analysis, in particular, indicators of barriers to entry in the absence of regulation, (including the extent of sunk costs), market structure, market performance and market dynamics, including indicators such as market shares and trends, market prices and trends, and the extent and coverage of competing networks or infrastructures”</p> <p>sto znaci da kod sprovođenja testa 3 kriterijuma treba koristiti forward-looking pristup pri čemu u analizu treba uključiti tržišne i cjenovne trendove. Narocito kod drugog dinamičnog kriterijuma gdje treba posmatrati da li tržište teži efikasnoj konkurenciji u određenom vremenskom period. Čak i ukoliko određeno tržište karakterisu visoke barijere za ulazak, ostale strukturne karakteristike tržišta mogu značiti da tržište teži efikasnoj konkurenciji u relevantnom vremenskom horizontu. Dakle trebalo bi uzeti u obzir razvoj tržišta i tehnološki razvoj itd. Nasuprot tome, Agencija se u analizi koristi podacima o tržišnom udjelu za posljednje 3 godine i na osnovu toga</p>	<p>učesća operatora, bavila i sa još dva kriterijuma i to: cjenovna kretanja i nadzor infrastrukture kod koje postoje visoke prepreke razvoju infrastrukturne konkurencije, a sve u svrhu utvrđivanja stvarnog stanja na tržištu elektronskih komunikacija u Crnoj Gori, odnosno utvrđivanja teži li ili ne teži veleprodajno tržište trunk segmenata iznajmljenih linija razvoju efikasne konkurencije unutar odgovarajućeg vremenskog okvira.</p> <p>Pomenuti kriterijumi obrađeni su na stranama 31 i 32 Testa tri kriterijuma.</p>
--	--	--	---

		izvlaci zaključke o ispunjenosti kriterijuma.	
10.	3.1.1 Strukturne prepreke ulaska na tržište	<p>Smatramo da Agencija uopšte nije obavila test prvog kriterijuma na odgovarajućim način, odnosno nije obavila test prvog kriterijuma za tržište koje je odabrala da testira.</p> <p>Nakon što je utvrdila obim i geografske dimenzije relevantnog tržišta (veleprodajno tržište trunk segmenata iznajmljenih linija) Agencija je trebala da prvo konstatuje da trenutno to tržište u Crnoj Gori ne postoji (ili barem da izuzme Crnogorski Telekom iz dalje analize, budući da CT trenutno nema nijednog klijenta ove relevantne usluge).</p> <p>Dalje, predmet testa treba da bude analiza postojanja strukturnih prepreka da neko od provajdera ove usluge na maloprodajnom nivou, ili neki potpuno novi provajder na tržištu, počne da pruža usluge na veleprodajnom nivou. Umjesto toga, Agencija cijelo vrijeme analizira prepreke ulaska novih provajdera na</p>	<p>Nijesu tačni navodi da veleprodajno tržište trunk segmenata iznajmljenih linija ne postoji u Crnoj Gori.</p> <p>Ono što je tačno da ni jedan od operatora ne nudi uslugu koju je Agencija definisala kao trunk segment iznajmljenih linija. Međutim, potpuno je jasno, da Crnogorski Telekom u okviru svoje usluge međumjesnih iznajmljenih linija nudi i uslugu trunk i terminalnih segmenata iznajmljenih linija, ali zajedno. To samo znači da ova usluga u ponudi Crnogorskog Telekoma nije segmentirana u skladu sa definicijom Agencije, ali Crnogorski Telekom pomenutu uslugu nudi i u maloprodaji i u veleprodaji.</p>

		<p>maloprodajno tržište što uopšte nije tema ovog testa.</p> <p>Èak i kada govorimo o testu sprovedenom na maloprodajnom tržištu trunk segmenta, konstatacije Agencije da postoje prepreke ulaska na tržište jer CT posjeduje sopstvenu pristupnu mrežu ne stoje, buduæi da svi operatori koji pružaju ovu uslugu imaju dovoljne mrežne kapacitete da pružaju ovu uslugu koja je po definiciji usluga iznajmljenih vodova izmedju razlièitih opština u crnoj Gori, i nije vezana za pristupnu mrežu. Dakle, zakljuèak povodom prvog testa je sljedeæi:</p> <ul style="list-style-type: none">- veleprodajno tržište trunk segmenata iznajmljenih linija u Crnoj Gori ne postoji- Agencija testira prepreke za ulazak na maloprodajno tržište, a ne na velprodjano <p>Agencija kao argument uzima pristupne vodove koji imaju znaèaja samo kad se testira terminalni segment, a ne trunk</p>	
--	--	---	--

		segment iznajmljenih vodova	
11.	Crnogorski Telekom ima sopstvenu pristupnu mrežu preko koje se, između ostalih, obezbjeđuje i pružanje usluge trunk segmenata iznajmljenih linija	I drugi operatori imaju pristupnu mrežu (tehnološki različitu): coax, wifi, microwave, fo, itd.	Prihvata se sugestija Crnogorskog Telekoma.
12.	1.Tržišni udio operatora po broju trunk segmenata iznajmljenih linija na veleprodajnom nivou	Očigledna greška ili zamjena teza. Smatramo da je tema ponovo u potpunosti „promašena”. Cjelokupna analiza i podaci u tabeli se uopšte ne odnosi na veleprodajni segment kako stoji u potpisu tabele i pratećem tekstu već na maloprodajni. Agencija računa tržišni udio na jednom tržištu (maloprodajnom), a donosi zaključke vezane za drugo tržište (veleprodajno) što smatramo neprihvatljivim.	Crnogorski Telekom i pored više upućenih dopisa i urgencija kao i održanog sastanka u prostorijama Agencije nije dostavio podatke posebno za veleprodajni segment, tako da su za računanje tržišnog učešća korišćeni jedini dostupni podaci koji su dobijeni od Crnogorskog Telekoma.
13.	EKIP na osnovu navedenog zaključuje da su tržišni udjeli Crnogorskog Telekoma i po broju trunk segmenata iznajmljenih linija i po kapacitetu trunk segmenata iznajmljenih linija veoma visoki, što upućuje da je Crnogorski Telekom moguć	1. Na maloprodajnom, a ne na veleprodajnom segmentu! 2. Ćak i kad govorimo o maloprodaji, smatramo da ovakvi zaključci gube na relevantnosti, jer Agencija krajnje proizvoljno konstatuje da gubitak tržišnog	Već odgovoreno.

	<p>operator sa značajnom tržišnom snagom na ovom tržištu.</p>	<p>učešća od preko 20% u roku od godinu dana nije dovoljan pokazatelj da ne postoje barijere za razvoj efikasne konkurencije.</p> <p>Trend povećanja konkurentnosti na crnogorskom tržištu je u potpunosti u skladu sa onim o čemu govori Explanatory Note Revidirane preporuke iz 2007 u kojoj stoji „ The trunk segment leased line market has so far been found not to meet thesecond criterion in one Member State and hence not to be susceptible to ex ante regulation. In a number of other Member States, the NRA has found the market for trunk segments of leased lines to be effectively competitive as a number of parallel networks have been established.This trend is likely to continue. Therefore the market for wholesale trunk segments of leased lines is withdrawn from the recommended list on the basis that there is a clear trend towards effective competition through parallel infrastructures, which also indicates that entry barriers are insufficiently high to warrant satisfaction of the first criterion.</p> <p>Na osnovu èega Agencija donosi ovaj zakljuèak?</p>	
--	---	---	--

		<p>Koje uporedne prakse je konsultoval ovim povodom? Koliko je iznosio taj procenat u zemljama sa razvijenom konkurencijom, i u zemljama gdje je ovakav test imao negativan rezultat na osnovu nalaza regulatora?</p> <p>Ukoliko se ne ustanovi neki princip, koji je potkrijepljen najboljim iskustvima u sliènim testovima u drugim zemljama, ovakve vrste zakljuèaka koji se donose od sluèaja do sluèaja gube na relevantnosti, a sam proces javne rasprave se obesmišljava.</p>	
14.	<p>Na osnovu svih èinjenica iznesenih u drugom kriterijumu, EKIP zakljuèuje kako veleprodajno tržište trunk segmenata iznajmljenih linija ne bi, u odsustvu regulacije, težilo efikasnoj konkurenciji. U skladu s navedenim EKIP zakljuèuje da je drugi kriterijum zadovoljen</p>	<p>Veleprodajno tržište ne postoji i ovdje nije ni analizirano ni testirano.</p>	<p>Agencija ostaje pri stavu da u Crnoj Gori postoji veleprodajno tržište trunk segmenta iznajmljenih linija.</p>
15.	<p>Prema mišljenju Agencije, a kako je i dokazano u poglavljima 3.1., 3.2. i 3.3. ovog dokumenta,</p>	<p>Na osnovu prethodno datih komentara Crnogorski telekom tvrdi da u</p>	<p>Agencija ostaje na stanovištu iskazanom u ovom dokumentu <u>da je test tri kriterijuma u potpunosti zadovoljen</u></p>

	<p>relevantno veleprodajno tržište trunk segmenata iznajmljenih linija je podložno ex ante regulaciji i to iz razloga što su kumulativno zadovoljena sva tri kriterijuma mjerila iz tačke 3 Odluke o relevantnim tržištima usluga koja su predmet provjere ispunjenosti testa tri kriterijuma</p>	<p>sprowadjenju testa tri kriterijuma Agencija nije dokazala ispunjenost prva dva kriterijuma, te stoga nije ni mogla donijeti ovakav zakljucak ozbirom da je neohodno kumulativno ispunjenje tri kriterijuma.</p>	
--	---	--	--